

HET GROTE TIJDSONDERZOEK

de cijfers

Hoeveel tijd besteden leraren aan hun job? Hoeveel uren gaan naar lesgeven, voorbereiding, verbeteren, overleg, toezicht ...? Antwoorden vind je in het grote tijdsonderzoek van de Vrije Universiteit Brussel, een studie in opdracht van minister van Onderwijs Hilde Crevits en de sociale partners. Dit onderzoek biedt een concreet zicht op de tijdsbesteding en het takenpakket van leraren in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en secundair onderwijs. Wat blijkt? Leraren werken te veel uren, niet alleen overdag op school maar ook thuis 's avonds, in de weekends en tijdens de vakanties.

Het veldwerk voor dit onderzoek liep van januari tot mei. Herinner je dat het COV actief heeft opgeroepen om deel te nemen. Met succes! De respons is ongezien: bijna 9600 leraren - waarvan meer dan 3000 uit het basisonderwijs - hielden 7 opeenvolgende dagen een dagboek bij en registreerden hun activiteiten, zowel in de school- als vakantieperiodes. Dank je wel! De gebruikte methode en het aantal respondenten bieden volgens de onderzoekers alle garanties op een betrouwbaar resultaat. Voor wie vertrouwd is met de arbeidssituatie in het onderwijs, zijn de resultaten geen verrassing.

De totale werktijd

De voltijdse leraar in het basis- en secundair onderwijs werkt gemiddeld 41u30' per week, berekend over een volledig kalenderjaar (vakantieperiodes inbegrepen). Voor het basisonderwijs is dit 41u11', voor het secundair onderwijs 41u50'. Dit verschil is statistisch niet betekenisvol. In het kleuteronderwijs werken voltijdse leraren gemiddeld 41u04', in het lager

onderwijs 41u48'. Er is een verschil met de werktijd van de leraar in het buitengewoon basis- (gemiddeld 38u) en secundair onderwijs (37u37'). Dit heeft vooral te maken met het aantal lessen en de tijd die gaat naar voorbereiding en verbeterwerk. Tijdens een lesweek werken voltijdse leerkrachten gemiddeld 48u42'. Voor het basisonderwijs is dit 49u30' en voor het secundair onderwijs 47u59'. Het onderzoek bevroeg ook de activiteiten tijdens de krokus- en paasvakantie. Leraren besteden dan behoorlijk wat tijd aan lesvoorbereiding en verbeterwerk maar ook aan administratie en aan schoolorganisatie en beleidsondersteuning (coördinatie-taken, taken voor werkgroepen...). In een vakantieweek werkt een voltijdse leraar basisonderwijs gemiddeld 16u30' per week, een voltijdse leraar secundair onderwijs 19u01'.

De taken

Een leraar doet veel meer dan enkel lesgeven. Als je het bekijkt over een kalenderjaar (vakanties inbegrepen) gaat in het basisonderwijs gemiddeld

38% (15u32' per week) naar het lesgeven zelf. Samen met de voorbereiding, het verbeterwerk en enkele lesvervangende activiteiten, betekent dit dat een leraar basisonderwijs gemiddeld slechts 60% van zijn werktijd kan besteden aan zijn kernopdracht. Klasadministratie (agenda, jaar-, maand- en weekplanning, leerlingvolgsysteem, evaluatiegegevens ...) en het beheer van het materiaal en lokaal nemen in het basisonderwijs maar liefst 12% van de werktijd in beslag. Dat is gemiddeld meer dan 5 uur per week. Ook in de vakanties. Schoolorganisatie en beleidsondersteuning slokken 10% van de werktijd van de leraar basisonderwijs op. Dat is bijna vier uur per week. Opvang voor en na schooltijd en toezicht tijdens speeltijd en middagpauze nemen ook heel wat tijd in beslag (meer dan 2 uur per week als je het bekijkt over het hele kalenderjaar).

Als je enkel focust op de lesweken is het aandeel van het lesgeven uiteraard hoger. Toch gaat ook in een lesweek nog altijd maar 42% van de werktijd (20u47') van een leraar basisonderwijs naar lesgeven en lesvervangende activiteiten. Bijna 1/5 van de werktijd (19% = 9u41') is voor lesvoorbereiding en verbeterwerk. Herinner je dat een leraar basisonderwijs gemiddeld 49u30' werkt in een lesweek. Hiervan gaat er dus slechts 30,5 uur naar de kernopdracht (lesgeven, voorbereiding en verbeterwerk). Bijna 20 uur is voor andere taken. Hiertoe horen uiteraard professioneel overleg, leerlingenbegeleiding, contact met ouders en vorming. Maar de grootste slokop is klasadministratie (5u22' per lesweek!), gevolgd door schoolorganisatie en beleidsondersteuning (4u25' per lesweek). Ook besteden leraren basisonderwijs tijdens een lesweek gemiddeld bijna drie uur aan opvang en toezicht.

De timing

Alles samen presteren leraren 25 tot 30% van de werkuren 's avonds (18u-22u), 's nachts (22u - 8u) en in het weekend. Ook valt op dat heel wat leraren tegelijkertijd werken en lunchen. 's Avonds tussen 19u30 en 21u30 is op een weekday op elk moment minstens 30% van de leraren

aan het werk voor school. Op vrijdag is er minder avondwerk maar op zondagavond werkt opnieuw een groot deel van de leerkrachten (tot 20% rond 20u30). Op een 'vrije' woensdagnamiddag is op elk moment minstens 35% van de leraren aan het werk.

De plaats

Leraren werken niet alleen op school. In het basisonderwijs doet een leraar tijdens een lesweek gemiddeld 22% van het werk thuis. In het secundair onderwijs is dat 35%. Met de vakantie erbij, neemt het thuiswerk toe tot 27% (basisonderwijs) en 41% (secundair onderwijs) van de totale werktijd.

De voldoening

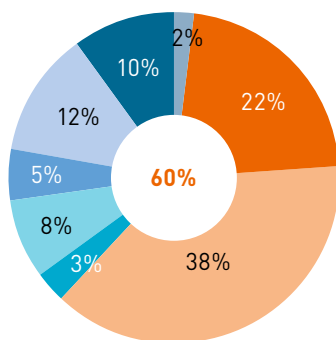
In het basisonderwijs halen leraren buitengewoon onderwijs het meeste voldoening uit hun werk. Meer dan de helft van hun werktijd (50,8%) krijgt de hoogste score voor voldoening (6 of 7 op 7), voor leraren gewoon kleuteronderwijs is dit 48,7% en in het gewoon lager onderwijs 46,2%. Deze scores liggen gemiddeld hoger dan in het secundair onderwijs. Lesgeven is de favoriete werktaak van de leraar. Ook het bijwonen van een les van een collega, intervisie en overleg scoren hoog (5,6 op 7).

Besluit

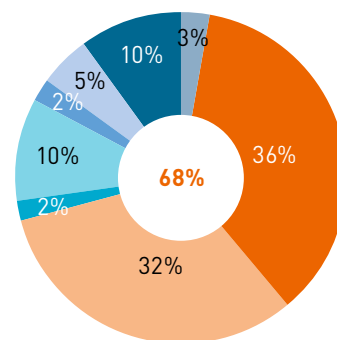
Dit grote tijdsonderzoek is mee op vraag van de vakbonden georganiseerd. Het is het eerste wetenschappelijk onderzoek met zoveel deelnemers over de tijdsbesteding van leraren in het gewoon en het buitengewoon basis- en secundair onderwijs. Het onderzoek toont aan dat de job van leraar anno 2018 bijzonder uitgebreid is. Dit uit zich in een veelheid aan taken én in een ruime inzet qua tijdsbesteding. In totaliteit krijgt een leraar tot 51 verschillende activiteiten per week op de schouders. De opdrachten zijn complex en gevarieerd. Het werk gebeurt zowel tijdens de schooluren als in de avond, het weekend en tijdens vakanties. Een erg verontrustende vaststelling is dat leraren basisonderwijs slechts 60% van hun werktijd kunnen besteden aan hun kerntaken. Leraren basis-

Taken van een voltijdse leraar, weekniveau (vakanties inbegrepen)

basisonderwijs

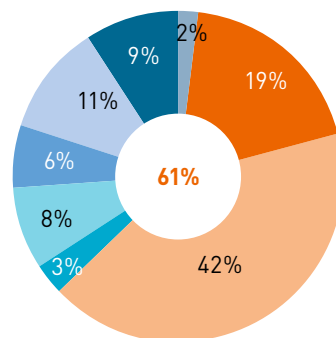

secundair onderwijs

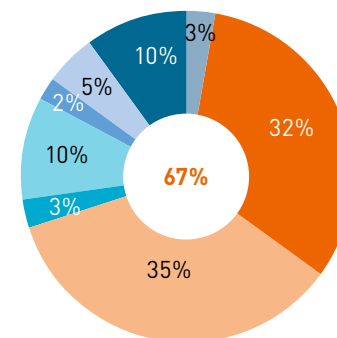

Taken van een voltijdse leraar tijdens een lesweek

basisonderwijs

secundair onderwijs

- Lesvoorbereiding en verbeterwerk
- Lesgeven en lesvervangende activiteiten
- Leerlingbegeleiding, contact met de ouders
- Professioneel overleg (intern/extern)
- Opvang en toezicht
- Klasadministratie, beheer materiaal en lokaal
- Schoolorganisatie en beleidsondersteuning
- Vorming

onderwijs verdrinken in de administratie. Bovendien gaat er te veel tijd naar schoolorganisatie & beleidsondersteuning en naar toezicht & opvang. Dat baart grote zorgen. De opdracht van het basisonderwijs is: zorgen voor een sterke basisvorming. Hoe rijmen we dit met de taken die leraren basisonderwijs moeten uitvoeren? Richten die taken zich op de vorming van leerlingen? Helpen ze het leren vooruit? Deze studie toont dat er veel administratieve en logistieke last is die de werkdruk verhoogt én ten koste gaat van de tijd die leraren kunnen besteden aan het leren van hun leerlingen. Bovendien zijn heel wat activiteiten op het vlak van schoolorgani-

satie, beleidsondersteuning en toezicht wellicht belangrijk voor de goede werking van de school. Maar als we de kwaliteit van onderwijs – en dus ook de werkbaarheid van het lerarenberoep - vooropstellen, is het onhoudbaar dat leraren die taken er gewoon bovenop nemen. Deze bijdrage licht maar een tip van de sluier van de werklust en de werkomstandigheden van leraren. Meer gedetailleerde gegevens vind je in het driedelig rapport¹. Nu de omvang, de inhoud en de context van het werk van leraren wetenschappelijk is aangetoond, kunnen de sociale partners verder gesprekken voeren over de opdracht van de leraar. Het COV is er klaar voor! ■

Leraren basisonderwijs kunnen slechts 60% van hun werktijd besteden aan hun kerntaken.

1. <http://onderwijs.vlaanderen.be/nt/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>